

Васильєва О.А.,
студентка групи МВ-3 ФНБПМВ
Пасічник А.М.,
асистент кафедри міжнародних відносин і політичного менеджменту
Державний університет «Житомирська політехніка»

СПАДЩИНА ВІНСТОНА ЧЕРЧИЛЛЯ В СУЧАСНІЙ ЯДЕРНІЙ ДИПЛОМАТІЇ: УРОКИ ДЛЯ XXI ст.

Однією з найяскравіших постатей світової історії, яка залишила глибокий слід у політиці, дипломатії та культурі XX ст. вважають британського державного діяча – Вінстона Черчилля. Він залишився видатною постаттю в історії людства, чиї думки та ідеї мали значний вплив не лише на політичні та військові процеси, але й на подальше формування системи міжнародних відносин. Діяльність британського політика охоплює епоху масштабних світових змін та геополітичних викликів XX ст. Зазначимо, що В. Черчилль відзначився в багатьох ролях того часу – державний діяч, дипломат, військовий експерт, прем'єр-міністр Великої Британії, письменник і навіть лауреат Нобелівської премії з літератури.

У сучасному світі ядерна дипломатія залишається однією з ключових сфер міжнародних відносин, від якої залежить глобальна безпека всього світу. На початку XXI ст. світ стикнувся із значними викликами в ядерній дипломатії, зокрема такими як: поширення ядерних технологій, гонка озброєння, застосування зброї масового ураження. Після закінчення Холодної війни між СРСР та США ядерна загроза не зникла, вона лише змінилася на багатогранний та глобальний важіль впливу, який використовується державами задля демонстрації сили та могутності. Ядерна зброя стала не лише засобом стримування, а й ключовим елементом дипломатичної гри, яка зберігає напруженість у міждержавних відносинах [1].

В. Черчилль розпочав підтримувати розвиток ядерних досліджень у Великій Британії ще під час Другої світової війни. Його особиста позиція була непростюю: з одного боку він визнавав, що ядерна зброя – це один з головних інструментів стримування сили, а з іншої сторони – розумів небезпеку, яку вона

несе для всього людства [4]. 5 березня 1946 р. у Фултоні, штат Міссурі, В. Черчилль виступив з промовою, яка стала символом Холодної війни. Політик чітко висловив свою позицію та попередив про можливу загрозу, яку несе «залізна завіса», яка розділила Європу на два табори [5]. Черчилль закликав до об'єднання Західних країн, що дозволило б запобігти експансії СРСР. Він зауважив, що для протидії Радянському Союзу необхідно створити єдиний фронт демократичних держав, який буде здатний забезпечити не лише військову міць, а й політичну та економічну стабільність. Неодноразово В. Черчилль наголошував, що лише єдність і рішучість західного світу зможуть зупинити експансію тоталітарних ідеологій [4]. Він був одним із перших, хто висловив свою думку про те, що сила ядерної зброї може використовуватися як фактор стримування. Власне його підхід до ядерного питання став передвісником ідеї балансу сил через ядерне стримування [2]. Відомий своєю красномовністю В. Черчилль постійно закликав країни до дипломатичних переговорів та мирного врегулювання конфліктів. Він розумів, що саме комунікація виступає ключовим фактором до зниження напруги між суб'єктами відносин, підкреслюючи що «краще говорити, ніж воювати».

У XXI ст. сучасний світ стикається із складними геополітичними викликами серед яких є поширення ядерної зброї, новітні технології, які змінюють характер стратегічного балансу. Тому ідеї В. Черчилля залишаються актуальними і досі. Вони проявляються в політиці стримування, адже баланс сил залишається важливим важелем у сучасній ядерній дипломатії, особливо у протистоянні США, Китаю та Росії. Необхідність діалогу та відкритої дипломатії нагадує нам про важливість підтримки міждержавної комунікації задля нашого спільного майбутнього. Уроки лідерства та відповідальності, які В. Черчилль підкреслював у своїх промовах є надзвичайно важливими для сучасних діячів [3]. Адже тільки з моральною відповідальністю перед людством ядерні держави зможуть уникнути ризиків глобальної катастрофи.

Отже, дослідження спадщини В. Черчилля в контексті ядерної дипломатії демонструє актуальність його ключових ідей для сучасних міжнародних відносин. Політик запропонував концепцію ядерного стримування як

інструменту глобальної безпеки, розуміючи подвійну природу ядерної зброї: як засіб деструкції та механізм запобігання конфліктів. Його стратегічний підхід, що базується на принципах відкритої дипломатії, діалогу та єдності демократичних держав, залишається витребуваним у сучасному геополітичному ландшафті. Особливо це стосується протистояння між провідними ядерними державами, де комунікація є критично важливою для запобігання глобальній катастрофі. Уроки В. Черчилля підкреслюють необхідність поєднання військової потужності з моральною відповідальністю та дипломатичною мудрістю в управлінні ядерними ризиками ХХІ ст.

Список використаних джерел:

1. Бурунов О. «Локальна ядерна війна» в оцінках Г.А. Кіссінджера. URL: <http://surl.li/zjeaxi> (дата звернення 11.10.2024).
2. Іваницька О. П.. У пошуках «фактору Черчилля» у ХХІ сторіччі. URL: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2024.2.29> (дата звернення 22.11.2024).
3. Орлова Ю. Спільні риси воєнного лідерства Черчилля та Зеленського. URL: <http://surl.li/tlpuzb> (дата звернення 25.11.2024).
4. [Пивоваров С.](#), [Раєвський Д.](#), [Коберник К.](#) 78 років тому Черчилль виголосив історичну промову у Фултоні – розказав світові, як треба боротися з радянською загрозою. URL: <http://surl.li/fqjdv1> (дата звернення 11.10.2024).
5. Скрипник О. Промова Черчилля у Фултоні і реакція на неї українців. URL: <http://surl.li/izddcg> (дата звернення 16.11.2024).